Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar - II

Editörler:
Refik TURAN • Hakan AKDAĞ

2. Baskı

PEGEM AKADEMİ

Editörler: Prof. Dr. Refik TURAN - Prof. Dr. Hakan AKDAĞ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE YENİ YAKLAŞIMLAR - II

ISBN 978-605-364-125-4
DOI 10.14527/9786053641254

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere http://pegem.net adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Ekim 2011, Ankara
2. Baskı: Nisan 2021, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türlüdür
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.
İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1
Yenimahalle/ANKARA
Tel: 0 312 395 85 71

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 47479

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

"Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar – II" adlı kitabımızın ikinci baskısını sunmaktan mutluluk duyuyoruz. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar adlı kaynak kitap serimizin evrensel bir bakış açısı ile Türkiye'de doğrudan sosyal bilgiler alanına, ortaokul sosyal bilgiler derslerine ve öğretmen yetiştirmeye katkı sunması son derece önemlidir. Seri de bulunan diğer kitaplarımızın da baskı sayısındaki artış sosyal bilgiler alnına olan ilginin ve sahiplenme adına kayda değer bir davranış olduğunu belirtmek mümkündür. Diğer kitaplarımızda olduğu gibi sosyal bilgiler öğretimini kalıplaşmış konular açısından değil, farklı disiplinler ve diğer disiplinlerin sosyal bilgiler öğretimine katkısı ya da sosyal bilgiler öğretiminin diğer disiplinlerle ilişkisi/ilişkilendirilmesi açısından ele alınmıştır. Bunun için kitap içerisinde, Sosyal Bilgiler Eğitiminde İyi Bir Örnek: ABD Kongre Kütüphanesinin Amerikan Hafıza Projesi, Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Araç-Gereç Boyutu, Web 2.0 Teknolojileri ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanımı, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılabilecek Bilgisayar Yazılımları, Sosyal Bilgiler Dersinde Vatandaşlık Eğitimi ve Vatandaşlık Eğitiminde Modeller, Sosyal Bilgilerde Değer Eğitimi, Yansıtıcı Düşünme, Sosyal Bilgiler Derslerinde Bir Medya Okuryazarlığı Eğitimi Uygulaması: "Propaganda Farkındalığı Geliştirme", Sosyal Bilgiler ve Tarih Öğretiminde Tarihsel Empati: Geçmişe Geçmişteki İnsanların Gözüyle Bakabilme Becerisi, İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Harita Becerileri, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sosyolojinin Yeri ve Önemi, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanının Yeri ve Önemi, Sosyal Bilgiler Öğretiminde "Sanat ve Estetik", Sosyal Bilgiler Programında Coğrafya Konularının Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenme (PDÖ) Yaklaşımı, Sosyal Bilgilerde Çevre Eğitimi, Sosyal Bilgilerde Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) Teknolojisinin Kullanımı, Okul Dönemi Çocuklarında Gelişim Dönemleri, Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler ve Eğitimleri adlı bölümler yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Prof. Dr. Refik TURAN

Prof. Dr. Hakan AKDAĞ

Nisan 2021

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Bölüm 1: SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE İYİ BİR ÖRNEK: ABD KONGRE KÜTÜPHANESİNİN AMERİKAN HAFIZA PROJESİ

Prof. Dr. Bahri Ata, Gazi Üniversitesi

Bölüm 2: SOSYAL BİLGİLER VE TARİH ÖĞRETİMİNDE TARİHSEL EMPATİ: GEÇMİŞE GEÇMİŞTEKİ İNSANLARIN GÖZÜYLE BAKABİLME BECERİSİ

Prof. Dr. Kaya Yılmaz, Marmara Üniversitesi

Bölüm 3: SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİNDE MODELLER

Doç. Dr. Sevim Güven, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Bölüm 4: SOSYAL BİLGİLERDE DEĞER EĞİTİMİ

Prof. Dr. Kadir Ulusoy, Mersin Üniversitesi

Prof. Dr. Bayram Tay, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Bölüm 5: SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE BİR MEDYA OKURYAZARLIĞI EĞİTİMİ UYGULAMASI: "PROPAGANDA FARKINDALIĞI GELİŞTİRME"

Doç. Dr. Adnan ALTUN, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Bölüm 6: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE "SANAT VE ESTETİK"

Doç. Dr. Nadire Emel Akhan, Akdeniz Üniversitesi

Bölüm 7: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE SOSYOLOJİNİN YERİ VE ÖNEMİ

Öğr. Gör. Osman AKHAN, Akdeniz Üniversitesi

Bölüm 8: YENİ SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMININ ARAÇ-GEREÇ BOYUTU

Prof. Dr. Selahattin Kaymakcı, Kastamonu Üniversitesi

Bölüm 9: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM ÖĞRENME ALANININ YERİ VE ÖNEMİ

Dr. Şengül Çelikcan, Sosyal Bilgiler Öğretmeni (MEB)

Bölüm 10: WEB 2.0 TEKNOLOJİLERİ VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE KULLANIMI

Prof. Dr. Ahmet Naci Çoklar, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Doç. Dr. Agah Tuğrul Korucu, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bölüm 11: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE KULLANILABİLECEK BİLGİSAYAR YAZILIMLARI

Doç. Dr. Erkan YEŞİLTAŞ, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Bölüm 12: SOSYAL BİLGİLERDE COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ (CBS) TEKNOLOJİSİNİN KULLANIMI

Prof. Dr. Nihat Şimşek, Gaziantep Üniversitesi

Bölüm 13: SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINDAKİ COĞRAFYA KONULARININ ÖĞRETİMİNDE PROBLEME DAYALI ÖĞRENME YAKLAŞIMI

Prof. Dr. Bülent Aksoy, Gazi Üniversitesi

Bölüm 14: İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE HARİTA BECERİLERİ

Prof. Dr. Ömer Faruk Sönmez, Tokat Gaziosman Paşa Üniversitesi

Bölüm 15: SOSYAL BİLGİLERDE ÇEVRE EĞİTİMİ

Prof. Dr. Kadir KARATEKİN, Kastamonu Üniversitesi

Bölüm 16: OKUL DÖNEMİ ÇOCUKLARINDA GELİŞİM DÖNEMLERİ

Prof. Dr. Selahattin Avşaroğlu, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bölüm 17: ÖZEL EĞİTİME İHTİYACI OLAN BİREYLER VE EĞİTİMLERİ (SOSYAL BİLGİLER ÖRNEĞİ)

Dr. Öğr. Üyesi Yahya Çıkılı, Necmettin Erbakan Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Ön Söz iii
Bölümler ve Yazarlar v
İçindekiler vii

BÖLÜM 1
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE İYİ BİR ÖRNEK: ABD KONGRE KÜTÜPHANESİNİN AMERİKAN HAFIZA PROJESİ

Giriş 2
ABD Kongre Kütüphanesinin Önemi 3
Amerikan Hafızası Projesi Nedir? 3
Amerikan Hafızası Projesi'nin Sosyal Bilgiler Eğitimine Yansımaları Nelerdir? 5
Sonuç 7
Değerlendirme Soruları 8
Kaynakça 8
Konu ile İlgili Bir Etkinlik Örneği 9

BÖLÜM 2
SOSYAL BİLGİLER VE TARİH ÖĞRETİMİNDE TARİHSEL EMPATİ: GEŞMİŞE GEŞMİŞTEKİ İNSANLARIN GÖZÜYLE BAKABİLME BECERİSİ

Giriş 12
Neden Tarihsel Empati? Tarihsel Empatinin Sosyal Bilgiler ve Tarih Öğretimindeki Yeri ve Önemi 12
Tarihsel Empatinin Felsefi Temelleri 14
Tarihsel Empatinin Tarihsel Gelişimi 15
Tarihsel Empatinin Doğası, Tanımı ve Özellikleri 17
Tarihsel Empati ile Sempati Arasındaki Fark 19
Tarihsel Empatinin Gelişim Aşamaları, Sınıflandırılması ve Değerlendirilmesi 19
Tarihsel Empatiye Yöneltilen Eleştiriler ve Tarihsel Empatinin Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlükler ve Sorunlar 22
Tarihsel Empatinin Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar: Uygulamaya Yönelik Pratik Tavsiyeler 26
Sonuç 29
Değerlendirme Soruları 30
Kaynakça 30

BÖLÜM 3

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİNDE MODELLER

Giriş....36
Vatandaşlık Nedir?....36
Vatandaşlık Eğitimi Nedir?....39
Vatandaşlık Eğitimi Modelleri....45
Sosyal Paradigma Merkezli Boyut....51
Ulusal-Global Boyut....52
Sonuç....55
Değerlendirme Soruları....55
Kaynakça....56

BÖLÜM 4

SOSYAL BİLGİLERDE DEĞER EĞİTİMİ

Giriş....60
Değer Nedir?....61
Ailede, Okulda ve Çevrede Değerler....62
  Ailede Değerler....62
  Okulda Değerler....63
  Çevrede Değerler....65
Değerler Eğitimi....66
Web Destekli Eğitim....68
Web Destekli Değer Eğitimi....70
Sonuç....71
Kaynakça....72

BÖLÜM 5

SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE BİR MEDYA OKURYAZARLIĞI EĞİTİMİ UYGULAMASI: PROPAGANDA FARKINDALIĞI GELİŞTİRME

Giriş....76
Sosyal Bilgiler Derslerinde Neden Propagandaya Yönelik Bir Eğitim Verilmeli?....78
Propaganda Kavramı....79
Propaganda Çeşitleri....81
Propagandadan Korunma Yolları....83
Propaganda Teknikleri....87
  A. Başlangıç Düzeyi Propaganda (İkna Etme) Teknikleri....87
  B. Orta Düzey Propaganda (İkna Etme) Teknikleri....91
  C. İleri Düzey Propaganda (İkna Etme) Teknikleri....94

Sonuç 95
Kaynakça 97
İnternet Kaynakları 98
Ek-1: I. ve II. Dünya Savaşlarından Propaganda Afişi Örnekleri 99
Ek-2: Etkinlik Örnekleri 106
1. ETKİNLİK: Birinci Dünya Savaşında İngiliz Propagandası 106
2. ETKİNLİK: Propaganda Afişlerinin Analizi 108
3. ETKİNLİK: Savaş Propaganda Kartlarının Analizi İçin Örnek Bir Form * 109

BÖLÜM 6
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE SANAT VE ESTETİK

Giriş 112
Sanat ve Estetik 112
Sanat ve Estetiğin Eğitimdeki Önemi 113
Sosyal Bilgiler ve Sanat 116
Sosyal Bilgiler Dersinde Sanat ve Estetik Öğretimi 118
Sonuç 121
Kaynakça 122

BÖLÜM 7
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE SOSYOLOJİNİN YERİ VE ÖNEMİ

Giriş 126
Sosyolojinin Tanımı, Konusu ve Tarihi 126
Eğitim ve Sosyoloji İlişkisi 128
Sosyoloji Konularının Öğretiminde Sosyal Bilgiler Dersinin Önemi 129
Sosyal Bilgiler Programı ve Sosyoloji Öğretimi 130
Birey ve Toplum 130
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler 131
Güç, Yönetim ve Toplum 131
Sonuç 134
Kaynakça 134

BÖLÜM 8
YENİ SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMININ ARAÇ-GEREÇ BOYUTU

Giriş 138
1. Yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 139
2. Yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Araç ve Gereçler 140
2.1. Programın Genel Amaçlarında Öğretim Araç ve Gereçleri: 140
2.2. Programın Uygulanmasıyla İlgili Açıklamalarda Öğretim Araç ve Gereçleri: 140
2.3. Program Etkinliklerinde Öğretim Araç ve Gereçleri 143
Sonuç 143
Değerlendirme Soruları 146
Kaynakça 146

BÖLÜM 9
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM ÖĞRENME ALANININ YERİ VE ÖNEMİ

Giriş 150
Bilim-Teknoloji İlişkisi ve Tarihsel Gelişimi 152
Bilim-Teknoloji ve Toplum İlişkisi 153
Bilim-Teknoloji Eğitiminin Hedefleri ve Önemi 155
Sosyal Bilgiler ve Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı 156
"Bilim, Teknoloji ve Toplum" ve Sosyal Bilgiler Öğretmeni 158
Sonuç 160
Kaynakça 162

BÖLÜM 10
WEB 2.0 TEKNOLOJİLERİ VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE KULLANIMI

Giriş 166
Web 1.0 ve Web 2.0 Nedir? Farklılıkları Nelerdir? 166
Web 2.0 Araçları 168
Web 2.0 Teknolojilerinde Teknik Bilgi Gereksinimi 168
Önemli Web 2.0 Araçları ve Bu Araçların Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanımı 169
Sosyal Ağ Paylaşım Siteleri 169
Bloglar (Günlükler) 172
Wikiler (Dijital Ansiklopediler) 174
Açık Video Paylaşım Siteleri 177
Anlık Mesajlaşma Programları 178
RSS (Yer İmi - İçerik Besleme) 179
Podcasting (İnternet Radyoculuğu) 181
Google Earth ve Sanal Müzeler 182

Sonuç 184
Değerlendirme Soruları 184
Kaynakça 186
Konu İle İlgili Bir Ders Etkinliği 187

BÖLÜM 11
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE KULLANILABİLECEK BİLGİSAYAR YAZILIMLARI

Giriş 190
Teknoloji Araçlarının Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanımı 190
Bilgisayar Destekli Sosyal Bilgiler Öğretimi 191
Bilgisayar Destekli Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yazılım Türleri 191
1. Öğretim Amaçlı Yazılımlar 192
2. Öğretimi Destekleyici ve Zenginleştirici Yazılımlar 195
3. Ansiklopedi ve Sözlük Yazılımları 196
4. İnternet tabanlı yazılımlar 196
5. Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) 200
Sonuç 200
Değerlendirme Soruları 201
Kaynakça 201

BÖLÜM 12
SOSYAL BİLGİLERDE COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ (CBS) TEKNOLOJİSİNİN KULLANIMI

Giriş 204
CBS Nedir? 204
CBS Nasıl Ortaya Çıktı? 205
İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde CBS 206
Öğrencilerin CBS ile Kazanacakları Beceriler 211
1. İletişim Becerileri 211
2. Organizasyon ve Yönetim Becerileri 211
3. Araştırma Becerileri 212
CBS Bilgisi 212
Sonuç 212
Değerlendirme Soruları 214
Kaynakça 214
ETKİNLİK 216

BÖLÜM 13

SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINDAKİ COĞRAFYA KONULARININ ÖĞRETİMİNDE PROBLEME DAYALI ÖĞRENME YAKLAŞIMI

Giriş....218
1. Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımı....218
2. Probleme Dayalı Öğrenmenin Aşamaları....219
1. Adım: Problemle tanışma....220
2. Adım: Problemin Tanımlanması....220
3. Adım: Bilgilerin Toplanması....220
4. Adım: Hipotez Oluşturma....221
5. Adım: Araştırma....221
6. Adım: Problemi Yeniden İfade Etme....221
7. Adım: Alternatif Üretme....222
8. Adım: Çözümleri Savunma....222
3. Probleme Dayalı Öğrenmede Esas Oyuncular Kimdir ve Rolleri Nelerdir?....223
1. Öğrencilerin Rolü....223
2. Öğretmenlerin Rolü....223
4. Probleme Dayalı Öğrenmede Senaryo Hazırlama....224
5. Probleme Dayalı Öğrenmenin Uygulanması....226
Örnek: Çevre Eğitimi....228
1. Problemle Tanışma....228
Senaryo....228
2. Problemin Tanımlanması....228
3. Bilgilerin Toplanması....228
Bilinenler:....228
Bilinmesi Gerekenler:....229
Yapılması Gerekenler:....229
4. Soru (Problem) Üretme....229
5. Hipotez Oluşturma....229
6. Araştırma....230
7. Problemin Tekrar İfade Edilmesi....230
8. Alternatif Üretme....230
9. Çözümleri Savunma....230
6. Probleme Dayalı Öğrenmenin Değerlendirilmesi....230
PDÖ ve Değerlendirme Örnekleri....231
Grup İçindeki Öğrencinin Kişisel Değerlendirilmesi....232
Grup İçindeki Öğrencinin Kişisel Değerlendirilmesi....233
Sonuç....234
Kaynakça....234

BÖLÜM 14
İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE HARİTA BECERİLERİ

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Haritanın Yeri 238
Sosyal Bilgiler Öğretiminde Harita Becerilerinin Önemi 239
Harita Becerileri 240
Sembolleri Anlama ve Yorumlama Becerisi 241
Yön Bulma Becerisi 242
Konum ve Koordinat Belirleme Becerisi 245
Ölçek Kullanma Becerisi 245
Uzaklık Ölçme Becerisi 246
Harita Okuma ve Yorumlanma Becerisi 248
Sonuç 249
Kaynakça 249
ETKİNLİKLER 251
ETKİNLİK - 1 251
ETKİNLİK - 2 252
ETKİNLİK - 3 253

BÖLÜM 15
SOSYAL BİLGİLERDE ÇEVRE EĞİTİMİ

Giriş 256
Çevre Kavramı ve Çevre Türleri 256
Çevre Sorunları ve Ortaya Çıkışı 258
Çevre Eğitimi ve Tarihsel Gelişimi 259
Çevre Eğitiminin Hedefleri 261
Çevre Eğitiminin Amaçları 261
Çevre Eğitiminin Esasları 262
Sosyal Bilgilerde Çevre Eğitimi 263
Sonuç 268
Değerlendirme Soruları 269
Kaynakça 269
Etkinlik 271

BÖLÜM 16
OKUL DÖNEMİ ÇOCUKLARINDA GELİŞİM DÖNEMLERİ

Giriş 274
Gelişim Nedir? 274
Gelişimle İlgili Temel Kavramlar 275
Büyüme 276
Olgunlaşma 276

Öğrenme....276
Gelişme....276
Hazırbulunuşluk....276
Kritik Dönem....277
Gelişimin Temel İlkeleri....277
Gelişim Dönemleri ve Görevleri....277
Başlıca Gelişim Boyutları....278
1. Okul Dönemi Çocuklarında Bilişsel Gelişim....278
Örnek-1:....279
Örnek-2:....279
2. Okul Dönemi Çocuklarında Dil Gelişimi....280
3. Okul Dönemi Çocuklarının Fiziksel Gelişimleri....281
Fiziksel Gelişim Nedir?....281
Fiziksel Gelişimi Etkileyen Etmenler....281
Dönemlere Göre Fiziksel Gelişim....281
Sistemler ve Organlar....283
Ergenlik Döneminin Fiziksel ve Fizyolojik Özellikleri....283
4. Okul Dönemi Çocuklarında Psiko-Motor Gelişim....284
Psiko-Motor Yetenekler....284
Psiko-Motor Gelişim Dönemleri....285
5. Okul Dönemi Çocuklarında Sosyal Gelişim....285
6. Okul Dönemi Çocuklarında Duygusal Gelişim....286
Duygu Nedir?....287
7. Okul Dönemi Çocuklarında Kişilik Gelişimi....289
Freud ve Psikanalitik Kuram....289
Erikson ve Psikososyal Gelişim Kuramı....291
Gelişim Dönemleri....291
8. Okul Dönemi Çocuklarında Ahlak Gelişimi....295
Kohlberg'in Ahlak Gelişimi Evreleri....295
Piaget'in Ahlak Gelişimi Kuramı....297
9. Okul Dönemi Çocuklarında Cinsel Gelişim....298
Cinsellik Nedir?....298
Cinsel Gelişim....298
Cinsel Gelişim Dönemleri....298
Doğum Öncesi Dönem....298
Doğum Sonrası Dönem....299
Sonuç....302
Değerlendirme Soruları....303
Kaynakça....305

BÖLÜM 17
ÖZEL EĞİTİME İHTİYACI OLAN BİREYLER VE EĞİTİMLERİ (SOSYAL BİLGİLER ÖRNEĞİ)

Giriş....308
Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylerin Tanımı....309
Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylerin Sınıflandırılması....310
Özel Eğitime İhtiyacı Olan Birey Olmanın Nedenleri....313
Özel Eğitime İhtiyacı Olan Çocukların Tanılanması ve Eğitim Ortamlarına Yerleştirilmesi....314
Özel Eğitim....315
Özel Eğitimin Amaçları....316
Özel Eğitimin İlkeleri....316
Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylere Yönelik Yapılan Yasal Düzenlemeler ve Kurumlar....317
Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylere Yönelik Yapılan Eğitsel Düzenlemeler....320
Kaynaştırma Eğitimi....320
Kaynaştırma Eğitiminde Sağlanan Destek Hizmetleri....321
Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları....323
Kaynaştırma Eğitiminin İlkeleri....323
Kaynaştırma Eğitiminin Başarılı Bir Şekilde Uygulanabilmesi İçin Öğretmenlerle Yapılabilecek Etkinlikler....325
Kaynaştırma Eğitiminin Başarılı Bir Şekilde Uygulanabilmesi İçin Özele Eğitime İhtiyacı Olmayan Öğrencilerle Yapılabilecek Etkinlikler....325
Kaynaştırma Eğitimine Devam eden Öğrencilerle Yapılabilecek Etkinlikler....327
Kaynaştırma Eğitimine Devam eden Öğrencilerin Aileleri ile Yapılabilecek Etkinlikler....327
Kaynaştırma Sınıfında Bulunan Normal Öğrencilerin Aileleri ile Yapılabilecek Etkinlikler....328
Kaynaştırma Eğitiminde Öğretimi Planlama ve Yürütme....329
Kaynaştırma Eğitiminde Öğrenci Başarısının Değerlendirilmesi....333
Sonuç....334
Değerlendirme Soruları....334
Kaynakça....337

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE İYİ BİR ÖRNEK: ABD KONGRE KÜTÜPHANESİNİN AMERİKAN HAFIZA PROJESİ

1

Prof. Dr. Bahri ATA

"Okuldaki öğretimin eğitimime müdahale etmesine asla izin vermedim."

Mark Twain

ÖĞRENME ÇIKTILARI

Bu makale ile;

- ABD Kongre Kütüphanesi hakkında bilgi sahibi olmanız,
- Kongre Kütüphanesinin Amerikan Hafıza Projesi ile oluşturmacı (konstrüktivist) sosyal bilgiler eğitimi gerçekleştirmeye katkılarını kavramanız,
- Birinci elden kaynakların kullanıldığı oluşturmacı sosyal bilgiler eğitimi hakkında görüş sahibi olmanız,
- Sosyal bilgiler öğretmeni veya adayı olarak "Türk Kültürü ve Tarihi Hafızası"nın dijital ortamlara aktarılması ve eğitim amaçlı kullanılmasında bir talep oluşturarak Türkiye'deki ilgi kurumların (TBMM Kütüphane, Dokümantasyon ve Tercüme Müdürlüğü, Millî Kütüphane, Türk Tarih Kurumu, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü vb.) bu türden projelerini desteklemeniz beklenmektedir.

İÇİNDEKİLER

Giriş

ABD Kongre Kütüphanesinin Önemi

Amerikan Hafızası Projesi Nedir?

Amerikan Hafızası Projesi'nin Sosyal Bilgiler Eğitimine Yansımaları Nelerdir?

Sonuç

Değerlendirme Soruları

Kaynakça

Konu İle İlgili Bir Etkinlik Örneği

Giriş

Dünyanın, dijital bir ortama dönüşmeye başladığı şu günlerde teknoloji, pek çok geleneksel kurumu etkilemekte okul ve kütüphaneler de bunlardan payını almaktadır. Günümüzde okullardaki genç nesillerin, sınıfın dört duvarı arasında tek bir ders kitabına bağlı kalarak dünya ve sorunları konusunda eğitim almaktan memnuniyet duymayacakları aşikârdır. Buna bağlı olarak, teknolojinin kullanıldığı modern sınıflarda öğretmenin meslek davranışları ve öğretim yöntemleri de derinden etkilenmeye başlamıştır.

Bilindiği gibi kütüphaneler bir kurum olarak, sosyal bilgiler eğitiminin çok önemli bir bilgi kapısı görevini üstlenmektedir. Sosyal bilgiler eğitimi çerçevesinde gerek öğretmen adaylarına gerekse öğrencilere kütüphanede araştırma yapma becerisi kazandırmanın önemi ortadadır. Türkiye'de 2004'te hazırlanan ilköğretim programları, kütüphane kullanma becerisinin gelişimine ve araştırmacı öğrenci yetiştirmeye özellikle önem vermiştir. Teknolojideki değişim rüzgârları kütüphaneleri de etkilemektedir. Böylece "dijital kütüphane" ya da "karma (Hybrid) kütüphane" denilen bir tür ortaya çıkmıştır (Afzali, 2007). ABD'deki Kongre Kütüphanesinin, bu tür kütüphanecilik anlayışında öncü bir rol oynadığı dikkati çekmektedir.

Diğer yandan küreselleşmenin etkisinin en şiddetli biçimde yaşandığı günümüzde pek çok ülke, hafıza mekânlarını dijital kütüphanelere aktararak koruma ve eğitim amaçlı olarak kullanma yarışı içine girmiştir. Hiçbir ülke de bu yarışta geride kalmak istememektedir.

Bu tür dijital kütüphaneler, oluşturmacı sosyal bilgiler eğitimini sınıf ortamında daha mümkün kılmakta ve kolaylaştırmaktadır. Sosyal bilgiler eğitimini, oluşturmacı (konstrüktivist) anlayışa uygun olarak gerçekleştirebilmek, öğrencilerin birinci elden kaynaklarla haşır neşir olmasını gerekli kılmaktadır. Aslında tarih eğitiminde birinci kaynaklarla ders yapmak fikri çok eski olup kökenleri Alman pedagoglar tarafından 1850'lere dayandırılan "Kaynak Yöntemi" (Source Method) düşüncesine kadar gitmektedir. İngiltere'de ise kaynaklarla tarih öğretimi konusunda 1890 ile 1920 arasında ilk coşku dalgası yaşanmış ve Oxford Üniversitesinde çalışan eğitimci M. W. Keatinge'in önemli katkıları olmuştur (Osborne, 2004:1).

Esasen on yıl önceki yazılarımda Amerikan Hafıza Projesi'nden (Bkz. http://memory.loc.gov/ammem/index.html) kısaca söz etmiştim. Daha sonra meslektaşlarım Doğan ile Dinç (2007) ve Doğan (2008) da çalışmalarında Amerikan Kongre Kütüphanesinin "Amerikan Hafıza" sitesinde yer alan, derslerde birincil kaynakları kullanma yaklaşımına ve gerekçeleri konusuna yer verdiler. Aslında ABD'de çevrim içi birinci elden kaynak hizmeti veren pek çok kurum bulunmaktadır. Örneğin Ulusal Arşiv ve Kayıtlar Yönetimi (NARA), Yale, Northwestern, Cornell, Mississippi State, Virginia Üniversiteleri, Vassar Koleji, Franklin ve Eleanor Roosevelt Enstitüsü gibi pek çok kurum birinci elden kaynak veri tabanına sahiptir. 2010'da ABD'de bulunduğum sırada yaptığım okul

gezilerindeki gözlemlerim ve Kongre Kütüphanesindeki incelemelerim sırasında bu projenin ve sosyal bilgiler eğitimine etkisinin çok daha detaylı bir çalışmayı gerektirdiğini fark ettim. Bu proje, gerçekten eğitimde çok çağdaş ve iyi bir örnektir. Genelde her eğitimcinin özelde de özellikle sosyal bilgiler eğitimcilerinin yurt dışındaki bu türden projelerden haberdar olması gerektiğini düşünmekteyim. Öğretmenlerden gelecek bir talep üzerine, ülkemizdeki ilgili kurumların benzer ve daha iyi projeler yapmasını sağlayacağına gönülden inanıyorum.

Bu makalenin kaleme alınma amacı, söz konusu projenin nasıl başladığını, nasıl geliştiğini, sosyal bilgiler eğitimine etkisini ortaya koymak ve Türkiye'deki sosyal bilgiler eğitimcilerine tanıtmaktır. Böylece yakın gelecekte Türkiye'de de buna benzer ulusal projeler için felsefi ve pedagojik bir çerçeve oluşturmak amaçlanmaktadır. Projeye ve etkilerine geçmeden önce ABD Kongre Kütüphanesinin tarihçesinden kısaca söz etmek yerinde olacaktır.

ABD Kongre Kütüphanesinin Önemi

Bu kütüphane, 1800'de Washington, DC.'de Amerikan ulusal yasama organı mensuplarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere küçük bir araştırma kütüphanesi olarak kurulmuştur. Kütüphane, zaman içinde eğitim ve akademik amaçlarla tarihsel ve kültürel materyalleri korumayı amaç edinmiştir (Hubbell, 2009).

1814'te Britanya askerleri Kongrenin küçük hukuk kitapları koleksiyonunu yakmışlardır. 1815'te Thomas Jefferson, 6487 kitaptan oluşan kendi özel kitap koleksiyonunu Kongre Kütüphanesine vererek buranın yeniden kurulmasını sağladı. 1851 yangınında bu kitapların üçte ikisi yanmıştır. 1870'ten sonra kütüphane, aynı zamanda Birleşik Devletler Telif Hakları Ofisinin mekânı oldu. 1897'de kütüphane bugün T. Jefferson Binası olarak adlandırılan İtalyan Rönesans stilindeki binasına geçti. 1939'da hemen arka tarafına Adams Binası inşa edildi. 1980'de Madison Binası yapıldı. Bu binaları yer altından geniş tünel geçitler de birbirine bağlamıştır. T. Jefferson Binası, 1980'de büyük bir restorasyona tabi tutularak 1997'de tekrar açıldı.

ABD Kongre Kütüphanesi, 142 milyon ürünü ile günümüzde dünyanın en zengin kütüphanelerinden biridir. Turistler tarafından en çok ziyaret edilen yapılardan biridir. Örneğin 2008'de 1 milyon 600 bin kişi burayı ziyaret etmiştir.

Kongre Kütüphanesi, 18 farklı hizmet vermekte olup "Dünya Dijital Kütüphanesi, MyLOC.gov, Veterans (Gaziler) Tarih Projesi, Öğretmenler, Ziyaretçiler, Araştırmacılar, Kütüphaneciler-Arşivciler, Çocuklar ve Aileleri" sayfaları hemen dikkati çekmektedir(Bkz. http://www.loc.gov/index.html). Verilen hizmetlerin içinde üç hizmetin, doğrudan öğretmenlere ve öğrencilere yönelik olarak eğitim amaçlı kurulduğu görülmektedir. Bunlar; "Amerikan Hafızası, MyLOC.gov, Öğretmenler Sayfası"dır. Makalemi daha çok dijital tarih ve kültür materyallerini içeren Amerikan Hafızası Projesi ile sınırlamaya çalıştım. Aslında bir başka çalışmada da diğer projeleri ele almak mümkündür.

Amerikan Hafızası Projesi Nedir?

Amerikan Hafıza Projesi ile doküman, gazete makalesi, yazma, nadir eser, kitap, görüntü, harita, karikatür, film, fotoğraf ve ses ve müzik kayıtlarından oluşan 10.5 milyon birinci elden tarihsel kaynak dijital ortama aktarılarak arşivlenmiş ve bir arama motoru oluşturulmuştur. Bunlara ilişkin olarak öğretmenlerin sınıf içinde kullanabileceği ders materyalleri de geliştirilmiştir.